

Dziuba, Andrzej Franciszek

"Dialogue in the Teaching of Pope Paul VI", Krystian Gawron, London 1993 :
[recenzja]

Studia Płockie 22, 257-260

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRYSTIAN GAWRON. DIALOGUE IN THE TEACHING OF POPE PAUL VI.

Veritas. London 1993 ss. 278.

Relacje międzyludzkie przybierają wielorakie formy, postawy czy korzystają z różnorodnych metod i środków. Ostatecznie jednak człowiek w całej swej naturze pozostanie otwarty na drugiego człowieka. Jakby wymaga go dla swego pełnego rozwoju, a nawet twórczego istnienia, nie mówiąc już o podtrzymaniu gatunku. Zatem relacje międzyludzkie stanowią jeden z dynamicznych elementów wyrażających istotę człowieka, jego otwartość i wychylenie ku sobie samemu oraz ku innym.

Bez wątpienia jedną ze szczególnie modnych współcześnie form wzajemnych odniesień jest dialog. Słowo to niekiedy nabrało w naszych czasach magicznego znaczenia i zdaje się stanowić jedyną odpowiedź na wszelkie konflikty, nieporozumienia czy różnice. Dialog zdaje się być zbawiennym i skutecznym rozwiązaniem, które może pokojowo prowadzić do wyników satysfakcjonujących dwie, a niekiedy i wiele stron. Istnieje także i pozytywna funkcja dialogu, m. in. jako wyrazu relacji czy odniesień międzyludzkich. Ma ona o wiele bardziej twórcze znaczenie i wyraźniej odpowiada istocie relacji międzyludzkich.

Dialog stał się także stosunkowo modnym słowem we wspólnocie ludu Bożego. Jest to hasło odnoszące się do relacji wewnątrz kościelnych na tych samych poziomach, między poziomami, a także i na zewnątrz - „ad extra”. Zatem można zauważyć dialog wewnątrz Kościoła, w jego odniesieniu do innych ludzi oraz innych wspólnot. Dialog stał się m. in. metodą, sposobem, środkiem i formą wzajemnych odniesień.

Ks. dr Krystian Gawron pracuje w Polskim Seminarium Duchownym w Paryżu, podejmuje - w prezentowanej książce - jak pisze autor przedmowy bp Józef M. Życiński, ambitny temat dialogu (por. s. II). Jest to niezwykle trudne zadanie, wymagające szerokiej wiedzy ogólnej oraz koncentracji metodologicznej. Jak bowiem wskazuje zawartość pracy ujęte zostało kompleksowo i wieloma kwestiami ogólnymi z zakresu wielu dyscyplin. Trzeba przyznać, iż autor zna dobrze realia Kościoła w Anglii, Francji, Polsce i Włoszech poprzez podejmowane tam w przeszłości prace i studia (por. s. II). Wszystko predysponuje go do odważnego wejścia w gęszcze zakreślonego w tytule tematu.

Prezentowaną publikację poprzedza wspomniana przedmowa (s. I-III) oraz wprowadzenie autora (s. 5-11). Całość pracy podzielona została na dwie obszernie części, które z kolei mają kilkustopniowe dalsze podpodziały. Jest to bardzo usystematyzowany plan, który stanowi dobrą orientację w zawartości proponowanego studium. Całość zamyka wykaz skrótów (s. 245-246) i bibliografia (s. 247-271), podzielona na źródła i współczesne studia.

„Struktura dialogu w nauczaniu papieża Pawła VI” to temat pierwszej części (s. 13-109). Autor ukazuje najpierw generalną koncepcję dialogu prezentując postawy, naturę i cele dialogu. Należy tu dostrzec szerokie odniesienie do prawdy i jej rolę w dialogu. Z tym związana

jest osobowa bliskość a niekiedy milczenie. Sam dialog, zdaniem autora, ma wymiary duchowe oraz zewnętrzne i dotyczą one wszelkich kontaktów międzypersonalnych.

W ramach struktury dialogu Ks. Gawron podejmuje próbę wskazania na założenia dialogu. Trzeba tu zawsze uwzględnić m. in. elementy psychologiczne, metodologiczne czy socjologiczne. Nie może obok niego wykluczyć i innych form kontaktów międzypersonalnych. Ta wielorakość elementów, które ostatecznie oddają także specyfikę człowieka musi być uszczegółowiona o dalsze elementy. Idzie tu m. in. o roztropność, zachowanie tajemnicy, szczerłość, dobrą wolę, partnerstwo, polemiki, dyskusje, kontrowersje i wiele innych.

Trzeci element wizji struktury dialogu w obrazie papieża Pawła VI to teologiczne założenia dialogu. Autor koncentruje się na funkcji i roli miłości. Stara się zatem wskazać najpierw na papieskie podstawy nauczania o miłości. Następnie przechodzi do uwag o generalnych liniach nauczania w tej materii, aby wreszcie wskazać na założenia swojego impulsu wewnętrznego ku miłości. Trzeba mieć na względzie, iż papież sięga do elementów naturalnych i nadnaturalnych dochodząc ostatecznie do chrześcijańskiego obrazu miłości pojętej jako caritas.

Warto wyraźnie podkreślić stwierdzenie o nadprzyrodzonym źródle dialogowego impulsu miłości. Jest to bowiem, syntetycznie ujęte, samo sedno myśli papieża Pawła VI, w docho-dzeniu do odczytania fundamentów dialogu. Dialog ma swe ostateczne źródło w Bogu. Impuls miłości stwarzający relację dialogową pochodzi z Niestworzonej Miłości - Boga-Miłości. W każdym zatem autentycznym ludzkim dialogu ma swój udział także Trzeci Uczestnik: Osobowa Komunikacja - Duch Święty. To On ostatecznie dynamizuje osobę ludzką i uzdalnia ją do wejścia w relację dialogową.

Druga część studium Dr. Gawrona opatrzona została tytułem: „Dialog jako metoda Kościoła” (s. 111 - 222). Autor najpierw zastanawia się nad objawieniem jako podstawowym źródłem kościelnego dialogu. Bóg na przestrzeni dziejów zbawienia prezentuje postawę dialogu, jest On obecny tak w elementach naturalnych jak i nadprzyrodzonych. Kontynuacja tego dialogu ma miejsce w Kościele, pielgrzymującej wspólnoty ludu Bożego Nowego Przymierza. Tu trzeba odróżnić dialog wertykalny i horyzontalny. Ten ostatni z kolei zakłada kwestie ewangelizacyjne oraz wkład w ogólne dzieło rozwoju człowieka i świata.

Ks. Gawron stara się ukazać dynamikę realizacji i rozwoju człowieka w dialogu z Bogiem. Człowiek jako osoba prezentuje sobą niezwykle wielopłaszczyznowość. Idzie tu zwłaszcza o wymiar transcendentny, który nie jest odseparowany od fizycznych zagadnień ludzkich, społecznych czy innych sfer życia człowieka. W nauczaniu Pawła VI, jak to podkreśla autor, wiara jawi się jako istotna droga realizacji człowieka. Bóg jest przecież obecny w dziejach świata i ludzkości, wskazując na transcendencję człowieka oraz zbawcze przeznaczenie całej natury.

Według wyników badawczych ks. Gawrona Kościół w nauczaniu Pawła VI ma ze swej natury dialogową strukturę w płaszczyźnie spełnianej misji. Dotyczy to tak płaszczyzny wertykalnej jak i horyzontalnej. Idzie tu zarówno o źródła jak i fazy rozwojowe w dziele podejmowanej misji posłannictwa zleconego przez Chrystusa. Kościół ma głosić i świadczyć do-brą nowiną oraz wewnątrznie współpracować w jej wychyleniu ziemskim. Idzie o wypracowanie i twórcze zaistnienie wspólnoty nacechowanej miłością jako bazą i racją istnienia. Zasięg posługi duszpasterskiej Kościoła, w wizji Pawła VI, dotyczy tak idei, jak i praktycznego ukierunkowania oraz podejmowanych problemów „ad intra” i „ad extra”.

Metody duszpasterskiego dialogu to kolejne zagadnienie podjęte w ramach tej części. Idzie tu cały czas o braterski dialog ukierunkowany ku misji pasterskiej. Oczywiście nigdy nie można zapomnieć o jego elementach doktrynalnych. Poznanie dialogów winno być otwarte

na wszystkie nurty chrześcijaństwa, a także i na inne religie. Orędzie chrześcijańskie powinno być jednak zawsze w świecie integralnie i jasno obecne oraz głoszone. Dialog otwarty na współpracę winien mieć aspekty pastoralne, przy jednoczesnym otwarciu na możliwość ubogacenia. Świadomość zaś wszelkich odniesień do Boga inspirowana jest dialogowym spotkaniem. Wspólnota życia otwarta i nacechowana dialogiem, w ukierunkowaniu pastoralnym, wskazuje wreszcie także na dialog jako metodę.

W płaszczyźnie treściowej opracowanie zamykają konkluzje (s. 223 - 243). Ks. Gawron podaje zarys historycznego rozwoju i miejsca dialogu w Kościele. Bardziej jednak koncentruje się na uwyrażnieniu podstaw papieskiej wizji dialogu. Trzeba tu odwołać się do życia i nauczania ostatnich papieży, a zwłaszcza dorobku Vaticanum II i jego reperkusji także poza Kościołem katolickim. Nie można wreszcie pominąć pozytywnych osiągnięć współczesnej myśli filozoficznej. Bezpośrednimi źródłami dialogu w nauczaniu Pawła VI jest idea osoby ludzkiej i dialogowy charakter objawienia. Dialog stał się wreszcie strukturą kościelnej misji, a dalej i metodą pasterskiego odniesienia. Kończąc autor sięga jeszcze do myśli Jana Pawła II, która stanowi dalszy krok na drodze wydoskonalania teoretycznego i praktycznego dialogu.

Zaprezentowane studium podejmuje niezwykle kompleksowy i trudny problem dialogu w nauczaniu Pawła VI. Jest to jedno z współczesnych zagadnień relacji międzyludzkich, podjęte w nauczaniu i życiu, a więc tak teoretycznie jak i praktycznie. Paweł VI stał się papieżem dialogu otwierając się na innych, a jednocześnie pogłębił jego wizję w swym pasterskim przepowiadaniu. Papieskie przyjęcie dialogu jako metody, sposobu i środka odnośnie „ad extra” i „ad intra” wymagało jednak odpowiedniego przemodelowania świadomości badawczych. Te zjawiska zaś wymagają czasu, odpowiednich postaw ludzkich jak i okoliczności.

Dialog w nauczaniu Pawła VI jawi się jako niezwykle ważne zagadnienie w całokształcie posługi Kościoła. Papież zresztą przez wykład i osobisty przykład starał się otworzyć cały Kościół na ten wymóg współczesności. Trzeba przyznać, iż wkład Pawła VI w dialog mało jest akcentowany i doceniany. Tymczasem trzeba stwierdzić, iż właśnie poprzez taką postawę otworzył on Kościół na wiele współczesnych problemów świata i człowieka. Szczytem, już dziś historycznym tych tendencji, choć nadal żywych i wymagających, stało się zgłębianie nauk Vaticanum II. W tym dziele rola papieża Pawła VI jest niezwykła.

Ks. Krystian Gawron umiejętnie usystematyzował całość papieskiej nauki o dialogu i starał się wychwycić jej najważniejsze elementy zgodnie z zaplanowanym schematem pracy (por. s. 8). Struktura studium jawi się w elementach bardzo bogatych, a stają się one jeszcze bardziej zwarte i cenne jeśli zastosować dialog jako metodę. Nie można nigdy zapomnieć, iż w Kościele przybiera on także nieco inne postacie i formy. Wynika to z samej natury, specyfiki ludu Bożego, jako odniesień do człowieka i świata. Dochodzą do tego jeszcze kategorie wiary, które może czasem nie z pełną odwagą doszły do głosu w analizach autora. Choć zwrócenie uwagi na elementy nadprzyrodzone jest wyraźnym wskazaniem i tych płaszczyzn.

Z zaprezentowanej nauki Pawła VI, tak mało znanej, można wyciągnąć wiele praktycznych wniosków w pracy duszpasterskiej. Okazuje się, iż jego nauka stanowi wielkie bogactwo tak mało wykorzystane w praktycznej posłudze Kościoła na niższych jego poziomach, w diecezjach, parafiach, a zwłaszcza w relacjach międzyosobowych ludzi wiary. Kościół musi być dialogowy, taki jest ze swej natury, i taki powinien być w odniesieniu do innych. To zresztą czyni go bardziej autentycznym i bliższym myśli i dziełu samego Jezusa Chrystusa. Droga i metoda dialogu zdaje się także gwarantować większą skuteczność posługi głoszenia Ewangelii.

Warto wskazać jeszcze na bazę bibliograficzną, która stanowi bardzo szeroki przegląd źródeł literatury w tej tematyce (por. s. 8). Dodatkowym uzupełnieniem są dość bogate

przypisy. Wydaje się, iż te elementy pozwalają na ewentualne osobiste uzupełnienie czy uogócenie poruszanej tematyki.

Oby praca ks. dr. K. Gawrona przyczyniła się do teoretycznego odczytania dialogu w Kościele i jego większego zastosowania w posłudze głoszenia dobrej nowiny. Oby otwartość na innych spotkała się z podobną reakcją. Dialog zdaje się gwarantuje szanse autentycznego spotkania ludzi, a to jest wymagane, mając na względzie tak wielkość człowieka jak i jego powołanie.

ks. Andrzej F. Dziuba